

DETALJI

List misije OEBS-a

Specijalno izdanje maj-jun 2004.

Svi bi trebali da daju svoj maksimum za ispunjenje Standarda

Intervju sa premijerom Bajramom Redžepijem

Premijer Kosova, Bajram Redžepi, izražava optimizam da se Standardi mogu ispuniti. On kaže da narod Kosova može pomoći ovaj proces čiji će rezultat biti bolji život za sve.

Edita Bućaj, OEBS

Detalji: *G-dine premijeru, koliko su, sa tačke gledišta Vlade Kosova, lokalne institucije sposobne da ispune Standarde koje je utvrdila međunarodna zajednica?*

Premijer Redžepi: Cilj Standarda, koje je utvrdila međunarodna zajednica, je stalno poboljšanje lokalnih institucija. Mi smo od samog početka tvrdili da su Standardi neophodni i lokalne institucije su posvećene njihovom ispunjenju. Od početka sam govorio da se Standardi mogu ispuniti do značajnog nivoa i da bi svi trebali da daju svoj maksimum za njihovo ispunjenje. Uvek moramo imati na umu da su naše institucije prve koje je narod izabrao na slobodnim izborima, ali takvu funkciju imamo po prvi put i to se mora uzeti u obzir.

Detalji: *Kako će institucije biti ocenjene za svoj rad, imajući na umu da se približavamo izborima i da kampanja može oduzeti deo njihove energije?*

"Svi Standardi imaju svoje izazove, ipak, Standard o povratku je najdelikatniji..." kaže premijer Kosova Bajram Redžepi.

takođe zavisi od volje zajednica koje treba da se vrate. Standard o ekonomiji je standard od posebne važnosti za sveukupni ekonomski razvoj Kosova. U ekonomskom razvoju Kosova nije bilo napretka, naprotiv, došlo je do duge stagnacije.

Detalji: *Koliko neučešće Srba u ovom procesu otežava ispunjenje Standarda?*

Premijer Redžepi: Neučešće srpske zajednice na Kosovu je problematično od samog početka procesa Standarda. Ta apstinencija šteti svima na Kosovu, a pre svega srpskoj zajednici. Kako bi se razmotrili problemi koji more ovu zajednicu, oni moraju biti deo ovog procesa. Ipak, još uvek ima vremena i mogućnosti za uključivanje srpske zajednice u ovaj proces i nadamo se da, nakon onoga što se dogodilo na Kosovu, postoji ocena da postoji potreba za pravim dijalogom zajednica na Kosovu.

Detalji: *Da li je tačna tvrdnja da Standardi koje je odredila međunarodna zajednica imaju za cilj prolongiranje rešenja statusa Kosova ili su, naprotiv, Standardi zaista put ka Evropi?*

Premijer Redžepi: Standarde ne mora da zadovoljava samo Kosovo, koje nema rešen konačni status, već i ostale zemlje sa definisanim statusom, čiji je cilj evropska integracija, takođe imaju Standarde. Standardi za Kosovo su samo prvi korak ka Evropskoj integraciji. Ispunjenje Standarda mora se gledati kao nešto što direktno doprinosi realizaciji statusa u skladu sa voljom naroda, približavanje Kosova Evropskoj Uniji i stvaranje funkcionalnog i demokratskog mesta od Kosova.

(više informacija o premijeru Redžepiju: www.pm-ksgov.net)

U OVOM BROJU:

Šta je u stvari prvi standard, str. 3

Augustin Paljokaj o standardima i medijima str. 4-5

Izborima 2004. rukovodi lokalno osoblje str. 7

Nema demokratije bez jake lokalne vlade str. 8

osce

Razgovarajmo o Kosovu

UNMIK i Kancelarija premijera biće tokom sledećih osam nedelja uključene u informativnu kampanju o "Standardima za Kosovo". Prva nedelja je posvećena prvom Standardu – Funkcionalne demokratske institucije. Ovo specijalno izdanje Detalja, lista misije OEBS-a na Kosovu, kao stuba za izgradnju institucija, posvećeno je davanju objašnjenja o ovom Standardu, rečima i konceptima koje svi mogu razumeti.

Dragi čitaoci,

Najvažniji i verovatno najteži koraci u razvoju Kosova su pred vama. Plan za implementaciju Standarda – partnerstvo između PIS i UNMIK – predstavljen krajem prošle godine, predviđa put kojim bi narod Kosova trebao poći kako bi postao deo evropske porodice.

Standardi nisu važni samo zato što će takav napredak označiti početak razma-

tranja konačnog statusa Kosova, već pre svega zbog toga što će to značiti poboljšanje svih aspekata života za sve na Kosovu. To zahteva čvrstu volju i stalne napore svih nivoa društva, uključujući lokalne institucije, građansko društvo, medije, kao i svakog pojedinca. Postizanje Standarda trebalo bi biti pojedinačni i kolektivni napor, u cilju uspeha.

U ovom trenutku, kosovske institucije i društvo u celini mogu i dalje računati na podršku misije Oebsa na Kosovu. Mi smo spremni da pružimo savete i pomognemo u izgradnji i jačanju ključnih potencijala institucija, kako bi postale transparentnije, efikasnije i predstavljale sve zajednice, kako bi građansko društvo igralo efikasniju uravnotežujuću ulogu u svakodnevnom životu, kako bi mladi gradili prosperitetnu i miroljubivu budućnost Kosova. Ovo je istinsko partnerstvo za sve koji su i koji žele da budu uključeni u proces preobraćanja Kosova u bolje mesto.

Mi za Kosovo imamo iste ciljeve koje ima samo Kosovo, a Standardi su dokaz toga. Ali na kraju ovog procesa implementacije vi, narod Kosova, bićete jedini pravi vlasnici Standarda, jedino vi, narod Kosova, imaćete pravu korist od njih.

*Ambasador Paskal Fieski
Misije Oebsa na Kosovu
ZSPGS za izgradnju institucija*

DETALJI

List misije OEBS-a

Beogradska 32 38000 Priština Tel. (+381-38) 500 162

Fax: (+381-38) 500 188

E-mail: press@osce.org

Izdavač:

Sven Lindholm

Glavni urednik:

Arni Snaevær

Urednici:

Hasan Sopa (Detaje) Slaviša Mladenović (Detalji)

Priprema i crteži:

Špend Kada

Saradnici:

Edita Bučaj, Ardiana Gashi, Biserka Ivanović,
Karin Marmosler, Adnan Merovci, Augustin Palokaj,
Hartmut Puerner, Besnik Tahiri Fatime Lepaja,
Rexhep Krasniqi, Halide Sadiku, Mevlyde Salihu,
Ardiana Sejdiu

osce

Mission in Kosovo

Ograničavanje od odgovornosti:

Izraženi stavovi ili objavljen materijal ne izražavaju neophodno politiku, mišljenje ili poziciju misije OEBS na Kosovu.

Šta je u stvari prvi Standard?

“Kosovo na kome su svi – bez obzira na etničko poreklo, rasu ili religiju – slobodni da žive, rade i putuju bez straha, neprijateljstava ili opasnosti i na kome postoji tolerancija, pravda i mir za svakoga.

Arni Snaever, OEBS

Izgradnja funkcionalnih demokratskih institucija je prvi i, bez pogovora, jedan od najvažnijih Standarda za Kosovo. Savet Bezbednosti UN je 30. aprila ponovio svoju podršku procesu Standarda, koji zahteva postizanje osam Standarda pre donošenja odluke o konačnom statusu Kosova. Kosovski Plan za implementaciju Standarda, koji je predstavljen nešto ranije ove godine, je putokaz ka ovom procesu. Standard koji se bavi funkcionalnim demokratskim institucijama obuhvata odredbe o sprovođenju slobodnih i pravičnih izbora, jačanje demokratskih osnova PIS i promociju odgovornih i profesionalnih medija.

Jedan od osnovnih ciljeva Standarda je obezbeđivanje demokratskih institucija i zakona za Kosovo koji bi ga približili Evropi.

Izbori

Ali šta to znači imati “funkcionalne demokratske institucije”? Izbor zakonodavnih i Privremenih institucija samouprave (PIS) na slobodnim, poštenim i demokratskim izborima je očigledno veoma važno. I zaista, ove godine će prvi put nezavisna lokalna institucije preuzeti odgovornost za održavanje izbora. Od 1999, tri izbora na Kosovu bili su skoro u potpunosti internacionalni (Oebsov) poduhvat.

Međutim, koliko god izbori bili važni, njihovo održavanje nije dovoljno za stvaranje funkcionalnog demokratskog društva.

Usluge svim zajednicama i njihovo učešće

Jedan od osnovnih principa demokratske vlade je učešće svih zajednica u procesu donošenja odluka. Kako bi se ispunio standard “Funkcionalne demokratske institucije” kosovske privremene institucije samouprave (PIS) moraju se postarati da sve zajednice budu proporcionalno prisutne u svim nivoima PIS. Zvanični jezici moraju se poštovati širom institucija vlade, a osnovne javne službe, kao što su zdravstvena nega, komunalne usluge i obrazovanje, moraju bez diskriminacije, biti dostupne svim zajednicama na Kosovu.

Cilj Standarda je demokratska, izabrana vlada ... koja predstavlja interese svih kosovskih zajednica.

Potreba za paralelnim strukturama mora se smanjiti povećanjem pružanja usluga svima i treba ih konačno rasformirati ili integrisati u strukture PIS. Javna služba mora biti profesionalna, nepristrasna i odgovorna, predstavljati sve zajednice na Kosovu i obuhvatati značajan procenat žena. Cilj ovog Standarda je učešće žena u institucijama PIS u procentu koji je jednak ili prevazilazi prosek u regionu, te da su interesi žena u potpunosti obuhvaćeni u njihovim politikama i zakonodavstvu.

PIS i lokalne opštinske vlade odlučuju i usvajaju zakone na otvoren, odgovorna i demokratski način. Moraju postojati kodeksi ponašanja i procedure kako bi se obezbedila transparentnost i odgovornost vlade.

Da rezimiramo: cilj Standarda je demokratska, izabrana vlada koja vlada na nepristrasan, transparentan i odgovoran način i predstavlja interese i potrebe svih kosovskih zajednica u svim institucijama samouprave.

Mediji i građansko društvo

Standardi naglašavaju važnost slobodnih i

nezavisnih medija i građanskog društva u demokratskom društvu.

Na demokratskom Kosovu bi trebalo da postoji spektar privatnih, nezavisnih štampanih i elektronskih medija koji svim zajednicama obezbeđuju pristup informacijama. Mora se osnovati nezavisno i efikasno telo za medijsku regulativu, a politički lideri, telo za medijsku regulativu i medijski komentatori, trebalo bi da osude govor mržnje i sve vidove podsticanja. Mediji koji se finansiraju iz javnih izvora moraju dobar deo svojih sredstava posvetiti emitovanju za etničke zajednice.

Građansko društvo igra važnu i uticajnu ulogu i naglašavanju interesa i problema građana pred vladom. Građansko društvo može efikasno raditi kao kritički partner ili partner podrške institucijama vlade na Kosovu – uključujući Skupštinu Kosova i PIS, opštinske vlasti i javnu administraciju. Standardi naglašavaju važnost nevladinih organizacija, posebno onih koje predstavljaju manjine. One bi trebalo da slobodno deluju u okviru zakona, a pojedinci moraju biti slobodni da im se pridruže bez diskriminacije.

Standardi u medijima trebali bi da se odvoje od politike, samim tim i od Standarda za status

Kad god se pomenu manjine i mediji na Kosovu svi imaju pogrešne pristupe, ograničavajući debatu informisanjem na sopstvenom jeziku. Problem na Kosovu je da nema baš puno izveštavanja na jeziku većine o problemima manjina, dok mediji na manjinskim jezicima, čak i nakon pet godina, ne pišu o onome što se događalo većini tokom Miloševićevog režima.

Augustin Paljokaj, novinar, Koha Ditore

Iako mediji na Kosovu, kao i na bilo kom drugom mestu na svetu, oslikavaju situaciju u društvu na jednoj strani i mišljenje istog tog društva na drugoj, svako uslovljavanje političkog rešenja situacijom u medijima je politizacija. Zbog toga je kontroveržno pominjanje uloge medija u standardima, koji se moraju ispuniti pre rešavanja statusa Kosova.

U razvijenom svetu, od kojeg Kosovo želi da uči i čiji zvaničnici žele da prenesu svoja iskustva Kosovu, mediji teže odvajanju od politike i što većoj nezavisnosti i slobodi u svojim komentarima. Oni su često odraz društva, zbog toga što je njihova uloga da odražavaju ono što se događa, ali takođe imaju obrazovnu i emancipujuću ulogu. Ipak, postoje neka pitanja u vezi medija koja bi trebalo da se uzmu u razmatranje u okviru političkog dnevnog reda koji je utvrđen za Kosovo, poznatog kao "Standardi pre statusa" i plana za njihovo sprovođenje. Ova pitanja nemaju nikakve veze sa zahtevom da komentari u medijima moraju biti u multietničkom duhu, zbog toga što niko nema pravo da kaže kako bi komentari trebalo da izgledaju jer bi oni trebalo da budu slobodni, već bi trebalo da se tiču nekih uslova koji bi pomogli strukturiranje medija, što je veliki problem na Kosovu.

Bilo bi besmisleno kada bi neki međunarodni zvaničnik sutra rekao "Kosovo ne zaslužuje rešavanje svog statusa zbog toga što neki mediji daju neprihvatljive komentare."

Situacija u kosovskim medijima je puno kompleksnija. Pre svega, ne bi trebalo da se govori o "kosovskim medijima" u većini, iako međunarodna zajednica često pravi ovu grešku stavljajući sve medije u isti koš. Svakome ko je u prilici da čita regionalne medije jasno je da postoje mediji na Kosovu koji su napredniji, u smislu profesionalizma, nego mediji u ostalim zemljama u regionu, kao i mediji čiji su izveštaji jednostavno primitivni, zbog toga što je reč neprofesionalni suviše blaga da bi se

"Kako sada stoje stvari u kosovskim medijima postoji konflikte generacija, iako su razlike pre pitanje iskustva i mentaliteta nego broja godina."

opisali. Mediji su takvi kakvi su, zbog tog što je društvo takvo, drugim rečima oni su politizovani i zavise od različitih interesnih grupa, često političkih partija. Što se ovoga tiče Kosovo nije fenomen, zbog toga što od začetaka novinarstva i politike, politika pokušava da utiče na novinarstvo što je više moguće.

Kako sada stoje stvari, postoji konflikt generacija u kosovskim medijima, iako su razlike više pitanje iskustva i mentaliteta od starosne dobi. Nova generacija novinara, sa širokim iskustvom, često zahvaljujući radu sa međunarodnim novinarima tokom krize i rata na Kosovu, koji govore strane jezike i poznaju nove tehnologije, već nosi teret kosovskog novinarstva. Ovoj generaciji, kojoj je uskraćena mogućnost da studira tokom Miloševićevog režima, nedostaje određeni nivo sistematskog obrazovanja i to bi sada trebalo da nadoknade. Starijoj

generaciji novinara, koji su otpušteni tokom osamdesetih i bili bez posla deset godina, teško je da se snađe u novim političkim, sociološkim i tehnološkim okolnostima, jer njihovo iskustvo je zasnovano na vremenima kada se novinar shvatao sociopolitičkim radnikom. Ove dve generacije, od kojih svaka, ne svojom greškom, ima neku vrstu hendikepa zbog različitih okolnosti, koegzistiraju na Kosovskoj sceni.

Ovo je fenomen sa kojim se niko na Kosovu nije ozbiljno suočio. Da je ovo shvaćeno ozbiljno, bilo bi jasno ad greške u kosovskim medijima nisu namerne već su rezultat nedostatka znanja. Istim tim novinarima, teško je, čak i danas, da naprave razliku između obaveza novinara od zadatka političara, te ih tako i javnost shvata. Zbog toga u većini slučajeva imamo servilnost prema politici i ne-kritičko protokolarno novinarstvo. Nažalost, međunarodnoj ad-

ministraciji na Kosovu takođe odgovara takvo novinarstvo, jer je zainteresovana da izbegne kritike o svom radu.

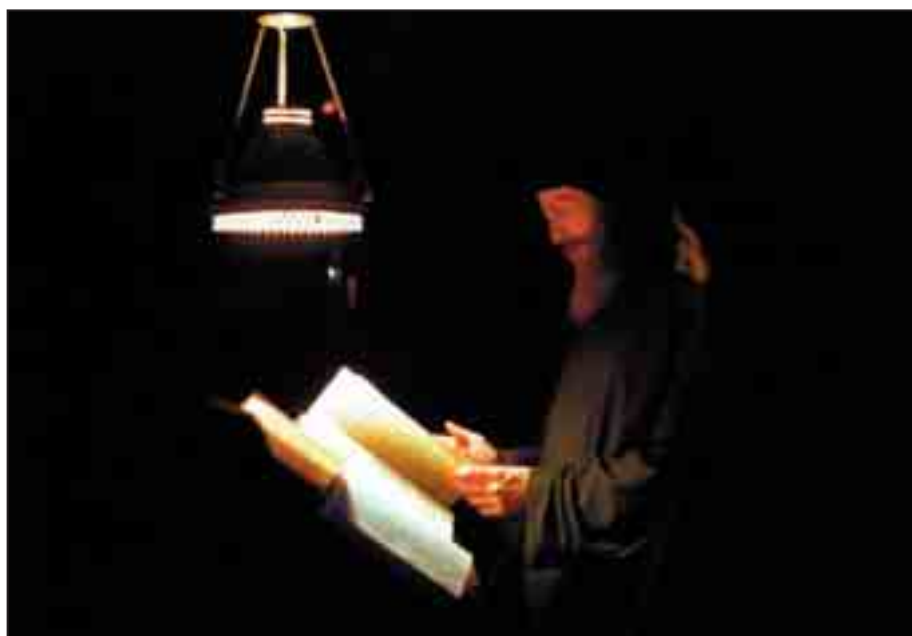
Greška međunarodne zajednice u svom pristupu Kosovu od samog početka je što sve gleda iz ugla interetničnosti, ne shvatajući fenomen profesionalnog razvoja medija. Na drugoj strani nedostatak spremnosti novinara da shvate smisao profesionalne odgovornosti kroz kodekse sopstvenih udruženja, ostavlja prostora drugima da se bave novinarskom etikom.

Istina je da Kosovo ne može krenuti napred sve dok ne pokaže da je razvijeno tolerantno društvo, posebno prema manjinama, kao što je takođe istina da mediji mogu igrati ključnu ulogu u stvaranju ove tolerancije. Svako koristi pogrešan pristup kada se pomenu manjine i kosovski mediji, ograničavajući debatu informisanjem na njihovom jeziku. Problem na Kosovu je što ne postoji izveštavanje na jeziku većine o problemima manjine, dok mediji na jezicima manjina, iako je prošlo pet godina, ne pišu o onome što se desilo većini tokom Miloševićevog režima. Teško je naći izveštaj na albanskom jeziku o svakodnevnim problemima srpske zajednice u goraždevačkoj enklavi, koja živi u getu. Srbe, na drugoj strani, informišu mediji iz Beograda, koji su većini slučajeva pristrasni i imaju predrasude prema Albancima, što je naglašeno u analizama neki građanskih organizacija u Srbiji. Interesovanje za što je moguće veći broj medija za manjine, na njihovim jezicima i zanemarivanje njihovog tematskog sadržaja i načina izveštavanja na nečijem jeziku o problemima drugih, pomaže, namerno ili ne, nova etničke razdore na Kosovu.

Postoji napredak u razvoju medija i profesionalizma na Kosovu, a svest novinara raste. Međutim, uslovi za razvoj profesionalnih, kritičkih i slobodnih medija na Kosovu su i dalje loši. Nešto što se bez uslov može tražiti od Kosovskih medija je više odgovornosti u njihovom radu. Ako se ova odgovornost ne može obezbediti profesionalizmom onda se može kazniti zakonom, iako bi ovo trebalo da bude poslednje sredstvo, a zakone ne stvaraju novinari.

“Teško je naći izveštaj na albanskom jeziku o svakodnevnim problemima srpske zajednice... Srbi se, na drugoj strani, informisu iz beogradskih medija, koji su usglavnom pristrasni i imaju predrasude o Albancima.

Fotografije: Kotek/OSCE

Izbori prema prvom standardu

Autori Adriana Gaši i Karin Marmsoler

Izbori

- Izbori su redovni, transparentni, slobodni i poštteni, u skladu sa međunarodnim standardima, omogućavaju potpuno i mirno učešće svih zajednica i etničkih grupa.
- Raseljene osobe i izbeglice i dalje su potpuno uključene u izborni proces na Kosovu i pružena im je mogućnost da glasaju.
- Izborima rukovodi nezavisna, reprezentativna i multietnička Centralna izborna komisija.
- Na izborima učestvuju brojne demokratske političke partije.
- Usvajanje i sprovođenje sveobuhvatnog pravnog okvira koji obuhvata delovanje i finansije političkih partija.

Organizovanje i nadgledanje izbora je jedan od najvažnijih zadataka dodeljenih misiji OEBS na Kosovu, tačnije odeljenju za izbore. Tri izbora, dva za opštinske i jedni za Skupštinu Kosova, održani su nakon osnivanja misije Oebsa 1999. Sa pravnog stanovišta ovim izborima rukovodila je Centralna izborna komisija, ali rukovođenje svim operativnim aspektima izbornog ciklusa bilo je Oebsovo zaduženje. Međunarodni i lokalni posmatrači, uključujući predstavnike Saveta Evrope i Evropskog Parlamenta, priznali su doslednost sva tri izbora sa međunarodnim standardima za transparentne, slobodne i poštene izbore.

Za skupštinske izbore 2004, izborne odgovornosti misije Oebsa značajno se razlikuju od prethodnih godina. Operativne aktivnosti su podeljene sa novim lokalnim telom za rukovođenje izborima, Sekretarijatom Centralne izborne komisije (SCIK), koji predstavlja nepolitičko i tehničko telo. Očekuje se da će SCIK u budućnosti u potpunosti preuzeti izborne operacije. Trenutni cilj, na kome OEBS i SCIK blisko saraduju je garantovanje održivog i demokratskog rukovođenja izborima na Kosovu.

Ključni aspekt demokratskih izbora, a samim tim i prvog Standarda, čini obuhvaćenost i učešće svih glasačkih zajednica, na Kosovu i van njega. Tokom prethodnih izbora, misija Oebsa je svim raseljenim licima i izbeglicama omogućila da glasaju bilo putem pošte ili, kao u Srbiji i Crnoj

Gori, lično. Tokom ovogodišnjih izbora, glasanje putem pošte obuhvata sve glasače van Kosova, uključujući Srbiju i Crnu Goru. Kako bi se svim glasačima koji se nalaze van Kosova omogućila adekvatna informisanost o načinu glasanja, SCIK će sprovesti intenzivnu kampanju javnog informisanja.

Prema novoj UNMIK Uredbi br. 2004/11, od političkih partije se zahteva da ispoštuju određeni broj obaveza u cilju povećanja interne demokratske i transparentnosti.

Ova Uredba zahteva da statut partije obezbeđuje minimalne standarde za internu demokratsku partije, koja obuhvata demokratsko učešće članova partije prilikom odabira izbornih kandidata partije kako za Centralnu tako i za Opštinske skupštine. Statuti političkih partija moraju oslikavati procedure po kojima pojedinci mogu postati ili prestati da budu članovi partije, kao i prava i odgovornosti članova partije. Statuti takođe moraju obuhvatati proces donošenja odluka o izmenama statuta ili partijskog programa i raspuštanje partije. Politička partija mora definisati procedure internih izbora predsednika partije, članova najvišeg izvršnog tela ili bilo kog izabranog zvaničnika partije. Između ostalog partija mora stvoriti telo koje će služiti

kao mehanizam za rešavanje partijskih sporova u vezi sa interpretacijom statuta partije.

Političke partije

Sve trenutno registrovane političke partije moraju usvojiti statut koji je u skladu sa gorepomenutim zahtevima do 30. juna 2004. U međuvremenu, one političke partije koje nisu izabrale svoje predsednike i najviše izvršno telo moraju to učiniti pre 15. jula 2004, na sednici Skupštine.

Pored toga, nova Uredba uvodi novi sistem podnošenja finansijskih izveštaja i čuvanja podataka, sličan onom koji postoji u mnogim evropskim sistemima.

Od svake registrovane političke partije se sada traži da registruje i prijavi sve doprinose koji premašuju 100 Evra. Pojedinaac ne može u toku jedne kalendarske godine dati partiji više od 20.000 Evra. Ni jedna registrovana politička partija ne sme prihvatiti indirektno doprinose preko nekog pojedinca u vidu novca, imovine ili usluga treće strane. Od političkih partija će biti zatraženo da od 1. septembra 2004. svakih šest meseci predaju detaljni finansijski izveštaj. U tom izveštaju partije su obavezne da predoče sve svoje prihode, troškove, sredstva i dugovanja.

Saradnja SCIK i OEBS-a tokom skupštinskih izbora 2004, korak je ka održivom i demokratskom rukovođenju izborima na Kosovu.

Ispunjenje Standarda, lokalno osoblje rukovodi izborima 2004.

**Adnan Merovci, izvršni direktor
Sekretarijata Centralne izborne komisije**

Sekretarijat Centralne izborne komisije (SCIK) stvoren je krajem 2003, kao lokalno telo za rukovođenje izborima sa stalnim statusom, nezavisno od političkih snaga i uticaja.

SCIK je operativno telo Centralne izborne komisije (CIK) i odgovorno je za razvoj, organizovanje i sprovođenje slobodnih, poštenih i transparentnih izbora u skladu sa međunarodnim standardima, uz osiguravanje prava na glasanje svim osobama sa biračkim pravom.

Izbori za Skupštinu Kosova biće održani oktobra 2004. i prvi put njima će rukovoditi lokalno osoblje. Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS), u okviru operacija koje sprovodi SCIK, imaće ulogu monitora i savetodavca.

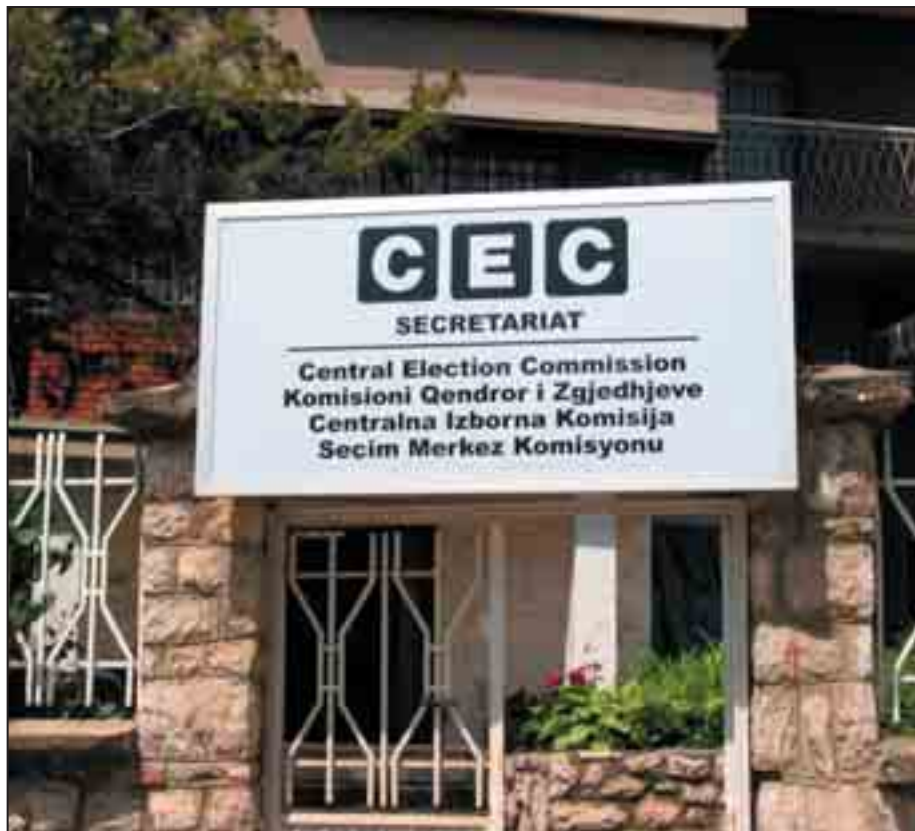
Preciznije, SCIK će biti odgovoran za organizovanje biračkih mesta i sve ostale operacije koje će se odigravati na terenu na dan izbora. Ovo će se postići u bliskoj saradnji sa Opštinskim izbornim komisijama (OIK) i uz punu podršku opštinskih vlasti.

Opštinske izborne komisije, kojima koordinišu i rukovode izvršni službenici Opštinskih izbornih komisija, obavljaju izborne aktivnosti u biračkim centrima i na biračkim mestima svojih opština. Opštinski administratori aktivno će pružati podršku i pomoć OIK u vidu ljudstva, materijala i logistike.

U cilju sprovođenja izbornih operacija SCIK će blisko saradivati sa Privremenim institucijama samouprave (PIS), Ministarstvima za javne usluge, obrazovanje i finansije. U cilju sprovođenja intenzivne kampanje javnog informisanja, takođe će blisko saradivati sa Kancelarijom premijera. Prvi kontakti sa PIS su već uspostavljeni i postignut je visok nivo razumevanja, saradnje i podrške.

Potencijal za održavanje demokratskih izbora jedan je od zahteva prvog Standarda za Kosovo. SCIK je uključen u plan za implementaciju standarda. Ovo nas ohrabruje da u svom poslu budemo još kreativniji i profesionalniji.

Poseban naglasak mora se staviti na učešće

Izbori 2004. su prvi izbori koje organizuje lokalno osoblje.

svih etničkih zajednica na ovogodišnjim izborima. Ovo se može postići samo naporim radom. Naša strategija je zasnovana na stvaranju sigurnog okruženja našim radom, kako bi svi glasači bili ohrabreni da glasaju.

Multietničnost osoblja SCIK kao i odgovarajuća i efikasna kampanja javnog informisanja takođe će pomoći postizanje ovog cilja. Pored toga, Oebsov Odsek za izbore pružiće obuku i podršku SCIK. Saradnja između SCIK i OEBS-a bila je, i uvek će biti, moto naše zajedničke strategije za postizanje naših ciljeva.

SCIK ima 20 stalno zaposlenih na centralnom nivou u Prištini i oko 30 Opštinskih izvršnih službenika, stacioniranih u različitim opštinama. Za period do izbora uposleno je dodatno osoblje. Svo osoblje, u stalnom ili privremenom radnom odnosu, zaposleno je u skladu sa kosovskom Uredbom o javnoj službi.

SCIK se finansira iz Konsolidovanog budžeta Kosova. Njime rukovode Izvršni di-

rektor i njegov zamenik.

Tokom ove godine SCIK je odgovoran za sledeće izborne aktivnosti.

- Potvrda učešća političkih subjekata i nezavisnih kandidata,
- Obuka opštinskog osoblja za glasačka mesta,
- Rukovođenje glasačkim centrima,
- Čuvanje i distribucija izbornog materijala,
- Štampanje glasačkih listića,
- Javno informisanje,
- Programi za akreditovanje domaćih i stranih posmatrača,
- Sprovođenje izbornih aktivnosti na teritoriji Kosova.

OEBS će i dalje imati ulogu monitora i konsultanta u svim gore navedenim aktivnostima.

Nema demokratije bez jake lokalne vlade

Hartmut Purner

Demokratska lokalna samouprava je jedan od stubova evropske demokratije. Iako su ogromne zgrade parlamenta kao što je Dom Parlamenta na reci Temzi u Londonu, najpoznatiji simboli demokratije u Evropi poznati širom sveta, većina svakodnevnih problema građana se u stvari rešava u hiljadama manje spektakularnih zgrada, evropskim "gradskim skupštinama". Isto koliko i Parlament, vlade i ministarstva demokratski odlučuju o nacionalnim problemima, opštinske skupštine, gradonačelnici i javni službenici brinu se o neposrednom životnom okruženju građana. Mnoge zgrade skupština opština danas nisu samo funkcionalne zgrade lokalne vlade, već pravi istorijski spomenici, koji veoma često datiraju ve-kovima unazad.

Ideja da stanovnici nekog grada, varoši ili sela najbolje znaju kako da reše neposredne probleme u svom okruženju, u Evropi je stara vekovima, i postoje mnoge različite regionalne tradicije. Međutim, danas u Evropi postoji konsenzus, da bez

jake lokalne samouprave, kao baze, ne mogu postojati demokratske institucije. Koncept ove ideje definisan je Evropskom Poveljom o lokalnoj samoupravi.

Ovaj koncept je "princip supsidijarnosti", što znači da vlada mora uvek delovati na najnižem mogućem nivou. Evropsko iskustvo pokazuje da se ovako obezbeđuju razumne odluke i aktivno angažovanje građana. Ako o nekom problemu raspravljaju oni kojih se direktno tiče, ne samo da je verovatno da će najvideniji ljudi po tom pitanju biti uključeni u proces donošenja odluka, već je osiguran najviši mogući nivo motivacije da se dođe do najboljeg rešenja. Oni koji su direktno uključeni u proces donošenja odluka imaju direktnu korist od dobre odluke, nositi posledice neuspeha, ili, često još gore, ne postizanja rešenja.

Ali, takođe je dokazano, da je funkcionalna lokalna samouprava za dobrobit društva u celini. Funkcionalna lokalna samouprava čini izlišnim rešavanje mil-

iona lokalnih problema u ogromnim skupim vladinim zgradama u udaljenim centrima, zato što te probleme rešava sama lokalna populacija. Na kraju krajeva, država za dobrim sistemom lokalne samouprave je efikasna država.

Danas je čak opšte priznato da je lokalna politika koevka velikih državnika, nacionalnih političkih partija i lidera građanskog društva. To je posebno dobar teren za testiranje mladih lidera i političara. Onaj koji može slušati svoje sugrađane, koji pokazuje talenat da ubedi svoje prve komšije o dobroj ideji, neko ko se uspešno snalazi u lokalnoj političkoj debati, osoba koja može dobro organizovati lokalni projekat, može naučiti da demokratski rukovodi regionom ili zemljom. Može, ali za to ne postoje garancije. Ali za nekog ko nikada nije pokušao da sredi stvari pred svojim vratima, nije imao odgovornost za nekoliko stotina ili hiljadu ljudi, verovatnije je da je osuđen na neuspeh kada preuzme višu funkciju. Skoro sve uspešne vođe u zapadnom svetu započeli su bavljenje politikom u gradovima ili okružnim skupštinama, kao rukovodioci lokalni udruženja ili klubova.

Konvencija kojom su ovim principi obuhvaćeni za članove Evropske Unije i Saveta Evrope je "Povelja o lokalnoj samoupravi" Saveta Evrope. Uz poštovanje različitih lokalnih tradicija, potpisnici su ipak prihvatili uspešan princip da se što više funkcija vlade prenese na lokalni nivo, da se ovaj lokalni nivo što više približi narodu i da se lokalna populacija uključi što više.

Standardi za Kosovo ne predstavljaju ništa drugo sem primenu odredbi evropske "Povelje o lokalnoj samoupravi" na Kosovu. U poglavlju "Funkcionalne demokratske institucije" Standarda za Kosovo, jasno se kaže da su "Sve zajednice proporcionalno predstavljene na svim nivoima... PIS i lokalne opštinske vlade donose i primenjuju zakone na otvoren, odgovoran i demokratski način."

Ovo znači da bi kosovske opštine trebale imati odgovornost da osiguraju učešće svih stanovnika, bez obzira na njihov maternji jezik, bez diskriminacije u pro-

"Ideja da stanovnici nekog grada ili sela najbolje znaju kako da reše neposredne probleme u svom okruženju u Evropi je stara vekovima."

cesu donošenja odluka o lokalnim pitanjima, ne samo preko izabраниh zvaničnika, već i putem ličnog angažovanja.

U proleće 2004, Kosovo je načinilo prvi korak u ovom pravcu, ali predstoji dugačak put. Oblaci prošlosti opasno se nadvijaju i prete tamnijom budućnošću. Lokalne privremene institucije samouprave su tu, ali nedostaje duh. Granice kosovskih opština još uvek su iste kao u socijalističkoj Jugoslaviji, povučene po teorijama socijalističkog ideologa Edvarda Kardelja. To su sada entiteti od oko 80 000 stanovnika, u proseku dvadeset puta više veći nego u Centralnoj Evropi. Zbog toga je teško stvoriti bliske odnose između stanovnika i opštinskih zvaničnika, što omogućuje donošenje efikasnih odluka i pružanje kvalitetnih usluga. Iz ovog razloga, standardi predlažu razmatranje i moguće sprovođenje izveštaja o reformi lokalne samouprave koji je nedavno objavila Misija za decentralizaciju Saveta Evrope, misija same ove institucije koja se smatra čuvarom lokalne demokratije u Evropi.

Članovi Skupština opština, kao i javni službenici, prečesto sebe posmatraju kao predstavnike svojih političkih partija, kojima rukovode moćni lideri, pre nego zastupnike želja i interesa svojih komšija. Ovoj je takođe nasleđe iz vremena socijalizma. Stanovnici se na ulici prečesto osećaju ignorisanim kada se političari umrse u beskonačne rasprave o pozicijama i funkcijama, pokušavajući da se međusobno nadmudre. Onda kada se raspravlja o problemima koji se tiču njih, ovo se prečesto događa u zatvorenim krugovima iza zatvorenih vrata. To je posledica nezdrave mešavine nasleđa bivšeg socijalističkog režima na jednoj strani i starih navika tajnovitosti na drugoj.

Kosovski gradovi i sela trebali bi da budu dom svim stanovnicima Kosova. Manjine mogu slobodno i potpuno učestvovati u lokalnoj demokratiji i lokalnim uslugama ako je stvorena sredina u kojoj se svačiji jezik može slobodno koristiti i sve u kojoj su sve zajednice pošteno predstavljene u opštinskim strukturama. Kao posledica toga, standardi naglašavaju slobodnu javnu upotrebu svih zvaničnih jezika i podjednaku zastupljenost svih zajednica na svim nivoima, kao i podjednako pružanje opštinskih usluga. Ovime se nikom ne daju nepotrebne privilegije. Ovo jedino obezbeđuje da u tradicionalno višezjezičnom društvu svako može čitati

"Standardi naglašavaju slobodu upotrebe svih zvaničnih jezika u javnosti i pravičnu zastupljenost svih zajednica na svim nivoima."

i izražavati se na jeziku koji, prirodno, najbolje poznaje, sopstvenom. Time se omogućuje da su svi jednaki pred zakonom. Kosovsko nesrećno nasleđe etničkih konflikta i nedostatak spremnosti da se to prevaziđe i dalje mu je ogromna prepreka koja ga sprečava da postane jedan od fascinantnih evropskih regiona u kojima je danas ovo uobičajena praksa, kao što je Alto Adige u Italiji, Brisel u Belgiji, Šlesvig u Danskoj i Nemačkoj.

Puno se govori i čita o paralelnim strukturama. Ipak, kosovski Srbi i dalje će ih

smatrati neophodnim, sve dok se ne oseće bezbednim i jednakim u kosovskim strukturama. Iznenađujuće je da ovo nije jasno široj javnosti, posebno imajući na umu ne tako davno postojanje paralelnih institucija kosovskih Albanaca.

Kao i na mnogim drugim poljima – Standardi ništa ne nameću opštinskim Vladama; već samo navode šta se mora postići kako bi se poboljšali životi svih ljudi na Kosovu, kao i započeli razgovori o konačnom statusu. Oni su Kosovu putokaz ka normalnom evropskom postojanju.

Učešće žena je naš standard

Standardi za Kosovo predstavljaju putokaz kosovskim zvaničnicima i narodu Kosova. U svakom modernom društvu uloga žena i žensko učešće u funkcionisanju demokratskih institucija važno je i značajno. Prema Standardima, javna služba treba da bude profesionalna, nepristrasna, odgovorna, da predstavlja sve zajednice na Kosovu i da uključi...značajan broj žena." Pored toga : "Žene učestvuju u Privremenim institucijama samouprave u stepenu koji je jednak ili premašuje one u regionu, a interesi žena se u potpunosti odražavaju kroz njihovu politiku i zakonodavstvo."

Biserka Ivanović, OEBS

Govoreći o značajnoj proporciji žena u telima u kojima se donose odluke i njihovoj reprezentaciji sledi kratki uvid u Kosovske mehanizme za postizanje ravnopravnosti među polovima. Zakon o rodnoj ravnopravnosti koji je predložio Odbor za ravnopravnost polova Parlamenta Kosova, sada je kod Specijalnog Predstavnika Generalnog Sekretara čekajući da bude potpisan i stupi na snagu. Svako Ministarstvo je imenovalo osobu koja se bavi pitanjem ravnopravnosti polova. Kancelariji premijera dodeljen je savetnik za pitanja jednakosti polova. Na lokalnom nivou, u svim Kosovskim opštinama, imenovani su Službenici za ravnopravnost polova, a u petnaest od 30 opština na Kosovu su osnovani Odbori za ravnopravnost polova.

Tokom 2003. kosovski akteri su po pitanjima ravnopravnosti polova načinili Akcioni plan sa preporukama i akcijama koje bi različiti akteri, uključujući i Privremene Institucije Samouprave, trebalo da preduzmu kako bi interesi žena bili ispunjeni.

Međunarodna Konvencija za eliminaciju svih vidova diskriminacije nad ženama (CEDAW) deo je ustavnog okvira Kosova. Deo kosovskog zakonodavstva takođe su i zakoni koji se tiču pitanja jednakosti polova. Ipak, ključnu odgovornost za ispunjenje ciljeva koji podrazumevaju i ravnopravnost polova imaju Privremene institucije samouprave i ostali ključni akteri.

Međunarodni i lokalni akteri u domenu ravnopravnosti polova takođe rade kako bi podržali uspeh koji je do sada postignut u ovoj oblasti. Misija OEBS-a na Kosovu je sa svojom Uredbom o izborima i sistemom kvote osigurala 30% učešća žena u zakonodavnim telima. Žene u telima uprave mogu da kažu svoje mišljenje i da pragmatičnije utiču na proces donošenja odluka.

Misija OEBS-a na Kosovu se bavi ravnopravnošću polova i pitanjima koja se tiču ravnopravnosti polova kroz svoje projekte, programe i strateške planove. Oebsovi programi obuke takođe imaju za cilj uvećanje znanja i unapređenje profesionalnih veština.

Prošle godine su Misija OEBS-a i Kosovska ženska mreža (takođe podržane od strane STAR Network-a i UNIFEM) zajednički sprovele projekat, kampanju kreiranja politike i javnog zastupanja pod nazivom "Političke partije rade za žene". Cilj ovog projekta

je podizanje svesti o ženskim interesima u svakoj Kosovskoj opštini i javno zastupanje i lobiranje za uvrštavanje tih interesa u izborne platforme političkih partija.

Misija OEBS-a na Kosovu i UNIFEM radili su zajedno na pružanju podrške osnivanju Odbora za ravnopravnost polova na lokal-

nom nivou i izgradnji potencijala njihovih članova. Obe organizacije će nastaviti da rade sa ovim telima. Misija će nastaviti da se bavi interesima žena kroz svoje programe i različite projekte u godinama koje su pred nama. Standardi za Kosovo će, u tom smislu, takođe biti putokaz za rad Oebsa.

Učešće žena u vladinim institucijama trebalo bi da se izjednači ili nadmaši broj u regionu.

Uloga građanskog društva u planu za primenu standarda za Kosovo

Besnik Tahiri, OEBS

Plan za implementaciju Standarda za Kosovo ilustruje detalje načina na koji bi Privremene institucije samouprave (PIS) i Međunarodna zajednica (MZ) trebalo da postignu određene ciljeve, koji su potrebni kosovskom društvu kako bi postalo deo evropske porodice. Ispunjavanje Standarda obuhvata i iziskuje blisku saradnju svih vladinih i nevladinih institucija na Kosovu, kao i širu saradnju u regionu posebno u vezi procesa dijaloga sa Srbijom i Crnom Gorom. Ovaj plan, skoro u potpunosti, zahteva potpuno učešće i konstruktivno angažovanje lokalnih i međunarodnih aktera.

Na Kosovu, gde je registrovano skoro 2500 nevladinih organizacija i ove nevladine organizacije mogu igrati ključnu ulogu u kompleksnom procesu implementacije Standarda. Građansko društvo može igrati ključnu ulogu u procesima izgradnje demokratije i društva.

Od građanskog društva uopšte, očekuje se da odigra uticajnu ulogu u postizanju Standarda za Kosovo. Ova uloga se može odigrati stvaranjem šire svesti o značenju Standarda, posebno uticajem na mlade i seoske oblasti. Važan zadatak je omogućavanje više međuticaja između PIS i MZ o nekim ključnim pitanjima. Kako bi se osigurao kredibilitet ovog procesa, mora postojati neprestana komunikacija sa javnošću, kako bi javnost razumela kako "Standardi" pozitivno deluju na njihove živote. Ono što se mora desiti paralelno sa tim je jačanje istinskih kapaciteta za proces nadgledanja standarda i integracije. Građansko društvo trebalo bi da pruži usmerenu podršku za izgradnju potencijala, u smislu obaveza i akcija koji proizilaze iz Standarda, vladinim telima na lokalnom i centralnom nivou.

Događaji od 17. do 20. marta pokazali su da bi se učešće aktera građanskog društva trebalo intenzivirati i njihovi naponi moraju

se koncentrisati na aktivnosti koje bi mogle povećati uzajamno poštovanje u društvu. Građansko društvo je ključno u procesu izgradnje poverenja između svih zajednica. Uključenost nevladinih institucija je ključno za izgradnju demokratije na Kosovu; ispunjenje Standarda je preduslov za početak razgovora o konačnom statusu tokom 2005. akteri građanskog društva mogu se angažovati na nadgledanju i proceni napretka; bitno je da se ovaj proces omogući, posebno putem uvođenja modela partnerstva.

Građansko društvo, posebno lokalni specijalizovani instituti, moraju stvarati svoje programe u skladu sa Planom za implementaciju Standarda i raditi na partnerstvu sa PIS, posebno kada su u pitanju Standardi kao što su funkcionalne demokratske institucije, dijalog i regionalna saradnja.

Aktivnosti vezane za izbore, kao što je informisanje o glasačkom sistemu i materijal za informisanje (napr. posteri, brošure, publikacije) mogu pomoći javne sastanke ili diskusije za okruglim stolom između lokalnih institucija, građanskog društva i političkih partija. Na drugoj strani, veoma važne komponente učešća na izborima mogu biti mobilizacija glasača i zastupanje prava građana. Ovakvi naponi mogu se povećati kako bi obuhvatili različite programe obuke o obrazovanju glasača i ponuditi više tehničkih podataka o načinu glasanja.

Saradnja između međunarodnih specijalizovanih instituta i lokalnih organizacija, kada se radi o programu izgradnje potencijala, posebno kada su oni usredsređeni na dijalog i pregovaračke veštine, može biti korisno sredstvo za predstavnike PIS, jer Standardi takođe zahtevaju ovu vrstu veština.

Mladi (posebno oni koji glasaju prvi put), žene (posebno mlade) i ostale zajednice mogu se smatrati cilnom grupom. Različite omladinske nevladine organizacije i predstavnici mogu biti aktivniji i odgovorniji na pluralističkom i demokratskom Kosovu. Ove grupe mogu pomoći omladini da shvati osnovne demokratske principe i poboljša svoje pozitivno učešće u procesu izgradnje sveobuhvatne vladavine. Ovo je način da se suočimo sa političkom manipulacijom.

Da zaključim, bez punog angažovanja građanskog društva, posebno kada su u pitanju teme kao što je transparentnost i odgovornost, biće teško postići standarde za Kosovo.

Skoro 2500 registrovanih NVO na Kosovu može igrati ključnu ulogu u procesu izgradnje demokratije.

Razgovarajmo...

...o Kozorn